

Op weg naar *de wijzere samenleving*

Van government naar (global) government, sustainable development en media (II)

Dr. Miguel Goede

Het themanummer van het blad Bestuurskunde "Klimaatneutrale of klimaatbestendige bestuurskunde" (Winter, 2009) is zeer significant. Niet alleen vanwege het onderwerp, maar ook omdat het een invulling is van de door mij voor gestelde agenda voor de bestuurskunde van de toekomst: global governance, sustainable development en media (Goede, 2009), naar aanleiding van het themanummer "Global Governance" (Winter 2008).

Terecht is door Driessen e.a.(2009) opgemerkt dat klimaatveranderingen als onderzoeksdomein van oorsprong gedreven en gedomineerd worden door de natuurwetenschappen. Dit onderschrijft de waarneming dat de bestuurskunde was verworden tot overheidskunde en zich primair definieert doordat de overheid (government) als kennisobject heeft. Bij het verleggen van de focus van government naar governance neemt de bestuurskunde andere fenomenen waar, zoals governance van klimaatvraagstukken - bij uitstek een onderdeel van sustainable development (planet, people, profit) - . Bij governance hebben naast de overheid ook beleidsentrepreneurs een schat aan strategieën om beleidsveranderingen te instigeren. Individuen en groepen kunnen een verschil maken en vele beleidstrajecten beïnvloeden. Met andere woorden, de verhouding tussen de overheid en andere actoren wordt meer horizontaal dan verticaal (Huitema e.a., 2009).

(Klimaat) Governance speelt zich inderdaad af op verschillende schaalniveaus in de drie domeinen, waarbij activiteiten steeds meer verschuiven naar het internationale niveau (Klostermann e.a., 2009), dus richting globalisering en global governance (zie figuur 1).

Publiek domein	Civil society domein	Marktdomein
Intergovernmental Organizations (IGOs) - Regionale Intergouvernementele Organisatie	International Non Governmental Organizations (INGOs) - Regionale NGOs	Multi National Corporations (MNCs) or Global Corporations
Kernoverheid - Centrale overheid - Lokale overheid	Non Governmental Organizations - Verenigingen - Stichtingen - Coöperaties	Internationale bedrijven
Semioverheid	Bewegingen	Lokale bedrijven

Figuur 1: Drie domeinen van governance (Goede, 2009)

Empirisch wordt door Breeman e.a. (2009) aangegeven dat de media een belangrijke rol spelen bij de agendadynamiek en de framing van het klimaatdebat. Hierbij spelen incidenten en versimpeling een belangrijke rol. “Kortom, het samenspel tussen de incidenten als aanjagers van media-aandacht en de framing en reframing door beleidsmakers en journalisten hebben een verschuiving opgeleverd in de definiëring van

het klimaatprobleem van technisch, complex, internationaal en abstract naar dramatisch, versimpeld, lokaal en concreet.” (Breeman, 2009: 36) In deze context mag ook verwezen worden naar de laatste Hollywood box buster “Avatar”, die nadrukkelijk de mens als *master of the universe* plaatst tegenover de mens als indiaan (in 't Veld, 2005). Dit is een schoon voorbeeld van een hype en de framing van het debat over duurzaamheid.

De conclusie is dat ook het themanummer over klimaatverandering de door mij voorgestelde bestuurskundige onderzoeksagenda onderschrijft: global governance, sustainable development en media. Met belangstelling kijk ik dan ook uit naar een themanummer: “Governance van de (nieuwe) media in een globaliserende wereld”. Ook toevallig het thema van het “Festival der Bestuurskunde 7.0, 2010” dat eind februari 2009 (?) gehouden is.

Het artikel zou hier kunnen eindigen en dan is er niets nieuws onder de zon. Mogelijk dat de contouren van de voorgestelde agenda (global governance voor sustainable development in een mediawereld) nog scherper zijn. De vraag is: wat is de vlag van deze agenda? agenda? Mijn voorstel is: “The Wise Society” of “De wijze samenleving” (WS). De WS is het volgende stadium van de kenniseconomie. Door de kennis of technologie zijn er zoveel mogelijkheden die afgewogen moeten worden. Door de mobiliteit ten gevolge van de globalisering ontstaan er integratievraagstukken. Maar de problemen zijn bovendien steeds meer grensoverschrijdend, bijvoorbeeld het klimaatveranderingvraagstuk, financiële markten en criminaliteit. Genoemde zaken moeten met wijsheid worden aangepakt.

Wat is wijsheid? “A wise person weighs the known and unknown, resists overwhelming emotion while maintaining interest, and carefully chooses when and where to take action.” (Matthew, 1998) Wijsheid is “to choose one’s behavior based on knowledge and shared values, in order to enhance the well-being of all and awareness that personal action has social consequences.” (Blasi, 2006) Rowley (2006) verwijst naar Ostenfeld die wijsheid definieert als: “the ability to make right use of knowledge, or the capacity to judge rightly in matters related to life and conduct. Wisdom is closely related to ethics.”

Wijsheid is: het toepassen van kennis zodat het algemeen belang wordt gediend. Het balanceren van “ik” en “wij” (van Rijn, 2008). Wijsheid manifesteert zich op het individuele niveau en het niveau van de organisatie, de samenleving en de mensheid in drie domeinen: publiek, civil society en markt. Het verbinden van de diverse actoren op de diverse niveaus schept wijsheid op het niveau van netwerken. Op individueel niveau spreekt men van integriteit. Op organisatieniveau van Corporate Sociale Responsibility of van maatschappelijk ondernemen met inachtneming van de *triple bottom line: planet, people and profit*. Op het niveau van samenleving van Sustainable Development of duurzaamheid. Terwijl op het niveau van de mensheid men spreekt van bijvoorbeeld de Millennium Development Goals.

De samenleving heeft zich ontwikkeld van de preagrarische samenleving van de jager en verzamelaar tot de agrarische samenleving, vervolgens naar de industriële samenleving, de informatiesamenleving, de kennissamenleving van de kenniswerker, de creatieve samenleving van de *creative class* en uiteindelijk tot de wijze samenleving (WS). De *knowledge democracy* (in 't Veld, 2009) is een noodzakelijke voorwaarde om de WS te realiseren. Een alternatieve benadering van boverngeschetste evolutie is van een samenleving gebaseerd op data, naar informatie, naar kennis en vervolgens naar wijsheid (Zeleny, 2006).

Reflecteren is essentieel om de transitie te maken van kennis naar wijsheid. Het vergt kennis, ethiek, waarden en normen, historisch inzicht, sociaal inzicht, zelfkennis en communicatievaardigheden (Rooney e.a. 2005). Hoger onderwijs speelt hierbij een cruciale rol (Elder, 2009). De Bologna norm van 50% hoger opgeleiden sec is niet langer voldoende (Blashi, 2006). De wijsheid is zoekgeraakt in de kennis. Hoger onderwijs zou niet kennis-, maar wijsheidsverwerking als hoogste doel moeten hebben. (Maxwell, 2007).

De vraag is of de ontwikkeling van kenniseconomie naar WS lineair is. Voorts kan men zich afvragen of wijsheid een vorm van handelen is. Of is het in sommige gevallen juist wijs om niet te handelen? Bijvoorbeeld om Antarctica met rust te laten en niet te ontginnen?

De WS roept de koningfilosoof Plato in gedachten op (Rooney, 2005). Met name moet ik hierbij denken aan Singapore (Kuan Yew, 2000) en in mindere mate aan China. Weer anderen (Rooney, 2005) menen dat de wijze samenleving juist uiterst democratisch is. Van Gunsteren (2007) hoort tot deze laatste groep. Hij gelooft in de “wisdom of the crowds”. Het fenomeen manifesteert zich als er aan een aantal condities wordt voldaan: diversiteit van opinies, onafhankelijkheid, decentralization en samenvoegen – een systeem om collectief te beslissen. Maar hij maakt een aantal aanvullende opmerkingen. Onafhankelijkheid mag niet leiden tot isolatie van individuen en groepen. En, de zelforganisatie van democratie vergt leiderschap voor indirecte sturing om de condities voor zelforganisatie te bewaken en te behouden. Deze argumentatie wordt gedeeld door Frissen (2009) die stelt dat democratie een elite vergt, die de democratie beschermt tegen populisme. Dit houdt in dat de koningfilosoof democratisch kan besturen, mits hij het bewaken van de zelforganisatie van de samenleving als rol heeft.

Kortom, de agenda voor de bestuurskunde is de WS. oftewel op global governance van duurzame ontwikkeling door het betrekken van iedereen via de media.

Dr. M.P. Goede (m.goede@una.an) is verbonden aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen en is betrokken bij de UNESCO leerstoel Caribbean Small Island Developing States en de leerstoel Good Governance, die wordt bekleed door Prof. Dr. Roel in ‘t Veld. Hij is tevens voorzitter van de Vereniging Bestuurskunde van de Nederlandse Antillen en Aruba.

Literatuur

Bestuurskunde, Winter, 2008, nr. 4.

Blasi, P., The European University –Towards a Wisdom-based Society, in: *Higher Education in Europe*, 2006, Vol. 31 No. 4, pp. 403 – 407.

Breeman, G., W. Pot en A. Timmermans, Evolutie van het klimaatvraagstuk; Agendadynamiek en framing van het klimaatprobleem in de media, in: *Bestuurskunde*, 2009, nr. 4, pp. 27 - 37.

Driessen, P., K. van Nieuwaal, T. Spit en K. Termeer, Bestuurskundig onderzoek naar klimaatvraagstukken, in: *Bestuurskunde*, 2009, nr. 4, pp. 4 – 17.

Elder, J., *Fueling the Green Economy; What will it take transform our infrastructure*, 2009.

Frissen, P., *Gevaar verplicht; Over de noodzaak van aristocratische politiek*, Van Genneep, Amsterdam, 2009.

Goede, M., Van government naar (global) governance, sustainable development and media, in: *Bestuurskunde*, 2009, nr. 3, pp. 92 – 99.

Huitema, D. En S. Meijerink, Adaptiviteit van beleid en de rol van beleidsentrepreneurs, in: *Bestuurskunde*, 2009, nr. 4, pp. 38 – 47.

In 't Veld, R., Behoorlijk bestuur in duurzame ontwikkeling, in: *Een aanzet tot integrale ontwikkeling; Bezien vanuit het Caribische deel van het Koninkrijk*, University of the Netherlands Antilles, Curaçao, 2005.

In 't Veld, R. *Towards Knowledge Democracy; Consequences for Science, Politics and Media*, Leiden, 2009

Kuan Yew, L., *From Third World to First World; the Singapore Story: 1965 – 2000*, HarperCollinsPublishers, United States of America, 2000.

Matthews, P., What Lies Beyond Knowledge Management: Wisdom Creation and Versatility, in: *Journal of Knowledge Management*, 1998, Vol. 1 No. 3, pp. 2007 – 214.

Maxwell, N. (2007). From knowledge to wisdom: the need for an academic revolution, *London Review of Education*, 2007, Vol. 5 No. 2, pp. 97 – 115.

Rooney, D en B. McKenna, Should the Knowledge-based Economy be Savant or a Sage? Wisdom and Socially Intelligent Innovation, *Prometheus*, 2005, Vol. 23 No. 3, pp. 307 – 323.

Rowley, J., What do we need to know about wisdom?, in: *Management Decision*, 2006, Vol. 44 No. 9, pp. 1246 – 1257.

Van Gunsteren, H. (2007). *Vertrouwen in democratie; Over principes van zelforganisatie*, van Gennep, Amsterdam.

Van Rijn, S. Good governance; de balans tussen 'ik' en 'wij'; Interview met drs. Wim de Vrijer, *Coaching*, 2008, Vol. 6 No. 3., pp. 20 – 23.

Zeleny, M., From knowledge to wisdom: On being informed and knowledgeable, becoming wise and ethical, *International Journal of Information technology and Decision Making*, 2006, Vol. 5 No. 4, pp 751 -762.